

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/7888-2

11. januar 2023

Dokument 8:65 L (2022–2023) - Representantforslag om endring av inndelingslova

Eg viser til brev frå Kommunal- og forvaltningskomitéen av 14. desember 2022. Komiteen ber om mi vurdering av representantforslag 8:65 L (2022–2023) «Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Erlend Wiborg, Sylvi Listhaug og Himanshu Gulati om å endre inndelingslova slik at det ikke blir unødig byråkratisk og dyrt å opprette Haram kommune».

Inndelingslova § 3 andre ledd definerer deling som «*a. at ein kommune eller eit fylke blir delt i to eller fleire nye einingar*» eller «*b. at ein kommune eller eit fylke blir delt, og dei einskilte delane blir lagde til andre kommunar eller fylke*». Etter gjeldande rett inneber deling av kommunar altså at det anten blir oppretta to eller fleire nye kommunar, som vil bli nye rettssubjekt, eller at ein kommune blir delt og dei ulike delane blir lagde til allereie eksisterande kommunar.

Representantforslaget går ut på at inndelingslova får ein ny definisjon og dermed eit nytt grunnlag for deling i § 3 andre ledd bokstav c: «*at ein kommune blir delt slik at det største delen behold status som juridisk eining medan den minste delen blir ein ny eining*». I følgje forslaget er formålet med endringa i inndelingslova «å la Ålesund kommune beholde dagens kommune som en juridisk enhet og opprette Haram som en ny juridisk enhet». Ifølgje forslaget inneber ei slik endring at delinga kan gjennomførast på ein mindre byråkratisk og billigare måte.

Stortinget vedtok delinga av Ålesund kommune etter inndelingslova § 3 andre ledd bokstav a 14. juni 2022, jf. Prop. 113 LS. (2021–2022) *Deling av fylke og Ålesund kommune og endringar i inndelingslova (ny fylkesinndeling og nye fylkesnamn)*. Stortinget sitt vedtak inneber at Ålesund kommune blir delt i to nye einingar frå 1. januar 2024. Deling av Ålesund kommune er dermed allereie vedteke etter ei gjeldande lovføresegn.

Det går fram av grunngjevinga for lovendringsforslaget at «kommunedirektøren i Ålesund opplyser at det vil være vesentlig enklere og billigere å gjøre det på denne måten». Det er litt uklart for meg kva ein konkret bygger dette på.

Det å tildele nye kommunenummer har vore den klare hovudregelen ved eit stort tal endringar i kommune- og fylkesstruktur dei seinare åra. Dette er ikkje eit krav som fylgjer av lova, men har vore basert på klare faglege tilrådingar frå berørte statlege etatar som Kartverket, Skatteetaten og Valdirektoratet. Som følgje av kommunereforma til Solberg-regjeringa skjedde det ved årsskiftet 2019/20 endringar i kommune- og fylkesstruktur som berørte 311 kommunar. Det vart vedteke samanslåing for 109 kommunar, der to eller fleire kommunar vart slått saman til 43 nye kommunar. I tillegg fekk kommunar som tilhøyrrer fylke som inngjekk i fylkessamanslåing nye kommunenummer. Ifølgje tal frå Brønnøysundregistra endra dei kommunenummer for over 1 million berørte verksemder i dei ulike registra sine knytt til kommune- og regionreforma.

Det kan for øvrig leggst til at Solberg-regjeringa gjorde vedtak om at dei fire største kommunane skulle sleppe å byte kommunenummer ved kommunesamanslåing. Det føreligg ikkje ein samla oversikt over konsekvensane av dette, men det kan nemnast at dette medførte systemutfordringar som for Skatteetatens datasystem for skatteoppkreving åleine medførte meirkostnader på om lag 20 millionar kroner.

Kommunal- og distriktsdepartementet har i tråd med tidlegare praksis og klare faglege råd frå berørte statlege etatar allereie gitt nye Ålesund og nye Haram kommunar nye kommunenummer, jf. omtale av økonomiske og administrative konsekvensar av delinga av kommunen i Prop. 113 LS. (2021–2022). Statlege etatar, som Kartverket, Skatteetaten og Valdirektoratet, er godt i gong med førebuingane til implementeringa av dei nye nummera i ulike statlege register. Dette er viktig for at kommunestyre- og fylkestingsvalet hausten 2023 kan bli gjennomført som planlagt, og dei nye kommunane og fylkeskommunane kan tre i kraft frå 1. januar 2024 slik Stortinget har vedteke. På det noverande tidspunkt vil det ikkje vere mogeleg å gjere om vedtaket om tildeling av nye kommunenummer for nye Ålesund og nye Haram kommunar. Basert på tidlegare erfaringar og klare faglege råd, kan eg heller ikkje sjå at eit slik vedtak ville vore tilrådeleg dersom det tidsmessig skulle latt seg gjere no.

Når det gjeld nye organisasjonsnummer, so er heller ikkje inndelingslova til hinder for at nye Ålesund kommune kan behalde nummeret til noverande kommune. Det er kommunen sjølv som må vurdere fordelar og ulemper ved ei slik løysing, i dialog med Skatteetaten og andre aktørar. I fylgje Skatteetaten vil ei slik løysing til dømes medføre at nye Ålesund kommune vil vidareføre tilgangar, rettar og plikter som ligg til organisasjonsnummeret, og som då tidlegare låg til den gamle kommunen beståande av både Ålesund og Haram.

Kommunal- og distriktsdepartementet behandlar no ein søknad frå Ålesund kommune om økonomisk kompensasjon for eingongskostnader ved å gjennomføre deling. Regjeringa har forplikta seg til at staten skal ta rekninga for naudsynte, direkte delingskostnader, og vi ynskjer sjølvsaugt lågast mogeleg samla kostnader for staten. Døra vår er open for alle som

måtte ha gode forslag. Vi er svært opptekne av at det ikkje skal påløpe kostnader som ikkje er naudsynte. Ein treng til dømes ikkje å betale avgift for omregistrering av kommunale biler, jf. inndelingslova § 14. Departementet har i søknadsbehandlinga gjerne dialog med Ålesund kommune om praktiske løysingar som kan vere aktuelle for å halde kostnadene nede. Eg har allereie avtalt eit møte med kommunen om saka 12. januar.

Meir generelt vil eg peike på at representantforslaget reiser spørsmål av både lovteknisk og prinsipiell art, og det er uklart kva juridiske og praktiske konsekvensar det vil ha for framtidige delingar. Det går mellom anna ikkje fram av forslaget korleis det skal avgjerast kva som vil vere «den største» og «den minste» delen av ein kommune, om det er basert på innbyggjartal i dei aktuelle områda, areal eller anna. Forslaget tek heller ikkje høgde for at ein kommune kan delast i fleire delar enn to.

Eg meiner at slike lovendringar berre bør gjerast etter grundige og heilskaplege utgreiingar, i tråd med utgreiingsinstruksen. Ordlyden i føresegna som er føreslått, er generell. Om ordlyden blir vedteken slik, kan den få verknad for framtidige delingar. Det er derfor viktig med utgreiingar av kva konsekvensar forslaget vil ha. Eg meiner det vil vere uheldig å endre inndelingslova på bakgrunn av ei konkret sak, og ikkje etter ei meir heilskapleg vurdering av regelverket.

Med hilsen

Sigbjørn Gjelsvik